

Nästa helg är det allhelgonahelgen, då väggen mellan de levande och döda enligt folktron är som tunnast. Vi träffar den norska konstnären Yngvild Saeter i en krypta under en kyrka för att tala om konst som bygger på upplevelsen av att vara död.

SOFIA EDGREN (TEXT) & EVELINA CARBORN (FOTO)

Tillbaka till livet

KONSTNÄREN **YNGVILD SAETER** SKILDRAR
SIN NÄRA DÖDEN-UPPLEVELSE

KONSTEN I HÖGSÄTET. Yngvild Saeter på en munkstol från 1700-talet som hon har smyckat med vindrutan till en motorcykel, fårfäll och nitar.

För fyra år sedan dog Yngvild Saeter. En misslyckad hjärnoperation ledde till att hon förlorade närmare fyra liter blod, varpå hon under några minuter befann sig på den andra sidan innan läkarna kunde rädda henne tillbaka till livet. Men händelsen var varken smärtsam eller traumatiserande. Tvärtom är mötet med döden det mest fantastiska Yngvild Saeter säger sig ha varit med om.

”Jag har aldrig upplevt en sådan total lycka som jag gjorde när jag dog. Det var som att omfamnas i en fullkomlig trygghet, ett tillstånd som jag kunde uppleva i min barndom, fast upphöjd till

hundra. Och det var som om jag fick svar på allt som jag undrat över i livet i ett enda ögonblick”, säger hon.

Vi träffas under den franska reformerta församlingens kyrka i centrala Stockholm. Sedan några veckor huserar ett nytt galleri i den 150 år gamla kryptan, där Yngvild Saeter deltar i öppningsutställningen *Death & Animals*.

Fordonsdelar är heliga

Sedan nära döden-upplevelsen är dödstemat återkommande i hennes verk. Det gäller även de senaste verken som visas i kryptan. Skulpturer som likt svävande sköldar, vingar och bröstkorgar tycks

skydda och samtidigt höja sig över allt i rummet.

Miramis, skulpturen som kedjats fast i tegeltakets valv, liknar en ängels utbredda vingar. Verket kan också tolkas som ett skelett från ett kadaver eller de brända resterna av ett motorfordon.

Det sistnämnda är, precis som döden, också en röd tråd i Yngvild Saeters konstnärskap. Fordonsdelar, framför allt från gamla motorcyklar, utgör nämligen grunden i alla hennes verk. På Blöcket eller Ebay köper hon kåpor och stänkskydd och förändrar dem till något som ska likna talismaner.

”Jag är inte det minsta religiös och det låter säkert galet, men sedan operationen har fordonsvrak en helig innebörd för mig. När jag ►

YNGVILD SAETER

Gör: Konstnär **Ålder:** 35 år. **Aktuell:** Utställningen *Death & animals* på Odem atelier i Stockholm pågår till 7 november, samt med verk på restaurang Riche i Stockholm. I vår väntar separatutställning på Norsk Billedhuggerforeningen i Oslo och på Larrie Gallery i New York.

DJUREN OCH DÖDEN. Verken *Xena*, 2019, *Snowmane*, 2020 (detalj), *Morla*, 2019, och *Brego*, 2019 (detalj).

»Jag omringades av motorcykeldelar och hjälmar som beskyddade mig. De var som någon sorts skyddsandar.«

► dog hamnade jag i en sfär, som en sal, där jag omringades av motorcykeldelar och hjälmar som beskyddade mig. De var som någon sorts skyddsandar. Vilket jag senare även har hört människor beskriva mina verk som”, förklarar hon.

Efter det att Yngvild Saeter fick sin diagnos, en medfödd missbildning i lillhjärnan, tittade hon mycket på superhjältefilmer. Till stor del, säger hon, för att hon var rädd och behövde slappna av, men också för att hämta kraft. Yngvild Saeter berättar om hur hon kvällen innan operationen såg filmen *The Matrix* från 1999.

”Jag blev som uppslukad av scenen där karaktären Trinity kör motorcykel – utan hjälm. Den scenen gav mig en viss styrka, en tro på att jag var lika oövervinnerlig som Trinity”, säger Yngvild Saeter.

Brutalt första möte med döden

Konstnären växte upp i byn Stangvik sydväst om Trondheim i Norge. Tillvaron beskriver hon som ”så trygg och idyllisk en barndom kan vara” – tills dagen då en nära klasskamrat mördades, 16 år

gammal. Yngvild Saeter talar om sitt första möte med döden som brutalt och livsavgörande. Efter händelsen kom hon att ägna allt mer tid åt att tänka på och utforska ondskans natur.

”Det groteska som hände var omöjligt att greppa. Och jag blev som besatt av att ta reda på så mycket jag kunde om död och mänsklighetens mörker. Jag har läst 36 kurser på universitetet och allt jag fördjupat mig i där har haft en koppling till det. Som statsvetenskapliga studier om varningsflaggor för potentiella folkmord och synen på vissa folkslag som skadedjur ur antropologiska perspektiv.”

Slog sönder en raggabil

Hennes plan var först att bli journalist. Men de tankarna övergav Yngvild Saeter när hon i sena tonåren bodde i Etiopien, där hennes mamma forskade kring kvinnlig könsstympning. Att som vit kvinna inta rollen att ytligt rapportera om ondskan och de orättvisor hon bevittnade gav henne ”ont i magen”, som hon säger. I stället blev det olika konstutbildningar och en examen från Konsthög-

skolan Valand i Göteborg 2014. Konstnärskolan började med politiska videoverk, några år senare skulpturer, samtidigt som missbildningen i hjärnan uppdagades. Själv säger hon att det var sjukdomsbeskedet som fick henne att hitta sin riktning.

”Jag kände att jag behövde våga satsa stort. På att göra ett verk som var jag fullt ut. Eftersom det fanns risk för att operationen skulle göra mig förlamad kunde det ju bli det sista jag gjorde. Så jag köpte en gammal raggabil som jag slog sönder och skulpterade om. Det var en fysisk och tung arbetsprocess. Men också befriande, arbetet gav utlopp för all smärta, rädsla och frustration som sjukdomen orsakade.”

”Ett stänk av humor”

Sedan 2018 representeras Yngvild Saeter av galleri Andrén Schiptjenko i Stockholm. Enligt galleristen **MARINA SCHIPTJENKO** väcker hennes verk allt mer uppmärksamhet.

”Yngvilds verk är emotionella och taktila, men de har även ett stänk av humor och jag tror att det tilltalar många. Själv har jag ärligt talat inte sett ett liknande konstnärskap någon annanstans. ►

»Jag är inte det minsta rädd för döden längre. Det jag upplevde som död var ju ren eufori.«

► Visuellt ligger exempelvis **H.R. GIGER** (schweizisk konstnär och känd för designen av monstren i filmen *Alien*, reds anmärkning) nära och det är där jag vill sortera in Yngvilds konstnärskap: I ett personligt och eget bilduniversum som delvis tillhör den biomekaniska världen där kropp och maskin blir ett.”

Behöver ingen religion

Verken i kryptan, som förutom skulpturer även består av en omarbetad munkstol från 1700-talet, ligger på en prisnivå mellan 45 000 och 95 000 kronor.

Själv talar Yngvild Saeter om sina verk i termer

av skulpterade känslor av smärta, sårbarhet och styrka. Kanske ligger verkens lockelse i balansen mellan hårt och mjukt, i kontrasten mellan motorcykelplåten och mer gracila attribut som piercingar, pälsar och kedjor som verken ofta smyckas med. Yngvild Saeter nämner även en annan aspekt av dragningskraften i hennes talismaner: den återkommande symmetrin.

”Jag hör ofta referenser som vingpar, altartavlor, fjärilar och andra symmetriska figurer nämns apropå kompositionerna i mina skulpturer. Hjärnan uppfattar symmetri som tilltalande.”

Vi lämnar kryptan och går längs Humlegårdsgatan i blek höstsol.

Vad har mötet med döden gjort med dig som människa?

”Jag är inte det minsta rädd för döden längre. Det jag upplevde som död var ju ren eufori. Och döden har även ändrat min personlighet; jag är lugnare, tryggare och vissa drag som jag hade före operationen, som svartsjuka, är helt borta. Döden gjorde mig inte religiös, men den gav mig en grundläggande respekt för kroppen. För mig behövs ingen religion, allt det kroppen gör är ju ren magi.”

SOFIA EDGREN

weekend@di.se, 08-573 650 00